

ÚHEL POHLEDU

Kdo pozdě chodí...

Kongresman Dean Phillips dělá na poslední chvíli, co umí. Může ale ještě demokratickými primárkami zamávat nový kandidát?

PAVEL SZOBI

historik, Institut
mezinárodních studií
FSV UK

Těsně před vánočními svátky Američané na poslední chvíli objednávají online dárky, aby je stihli doručovatelé včas zaslat pod vánoční stromeček. Američtí politici mají ovšem před Vánoce také napilno. Blíží se totiž uzávěrky přihlášek do listopadových voleb v příštím roce. Pro podání kandidatury do voleb sice neexistuje žádná univerzální formální lhůta, ale kandidáti musí splnit řadu požadavků a termínů, aby se mohli v jednotlivých státech objevit na volebních lístcích.

Ve většině států se již uzavírá možnost přihlásit se do primárek v boji o křesla v obou komorách Kongresu. V některých státech se již také uzavřela možnost přihlásit se do primárek, které budou od začátku příštího roku vybírat stranické kandidáty na nominaci do prezidentských voleb. První nejzazší termín pro podání přihlášky byl letos v Nevadě – do republikánského volebního shromáždění 15. října, do demokratických primárek 16. října. Od té doby se postupně uzavřela možnost přihlášek v dalších státech – například v lidnaté Kalifornii se tak stalo 15. prosince.

Mezi republikány sice stihl termíny přihlášek poměrně široký okruh uchazečů, ale v předvolebních průzkumech dosahovali někteří z nich tak malých výsledků, že se již někteří rozhodli z klání odstoupit – mezi nimi například bývalý viceprezident Mike Pence. V demokratickém táboře však teprve 26. října překvapil své spolustraníky bohatý podnikatel a poměrně čerstvý (od roku 2018) kongresman Dean Phillips z Minnesoty oznámením, že se uchází o stranickou nominaci na prezidenta. Vedle skomírající kampaně spisovatelky Marianne Williamsonové se tak stal jediným vyzyvatelem prezidenta Joea Bidena v demokratických primárkách.

Soutěž, nikoli korunovace

Phillips již v srpnu poskytl rozhovor, ve kterém kritizoval sešikování Demokratické strany za současným prezidentem Joem Bidenem s tím, že jeho voliči nechtějí korunovaci, nýbrž soutěž. Svou kandidaturu pak představil prohlášením, že nevystupuje proti preziden-

Sešikování strany za Bidena čtyřiapadesátiletý kongresman Dean Phillips kritizuje. Jeho voliči prý žádají soutěž.

FOTO ČTK/AP

tu Bidenovi, nicméně že je čas předat pochodeň nové generaci amerických vůdců.

Dean Phillips nyní doufá v dobré výsledky primárek ve státě New Hampshire. Tam se dosud tradičně konaly primárky jako v prvním americkém státě. Bude tomu i tentokrát, a to již 23. ledna příštího roku. Státní tajemník New Hampshire přitom stanovil datum primárek v rozporu se stanoviskem vedení Demokratické strany, které původně určilo, že prvním státem primárek bude Jižní Karolína. Obyvatelé New Hampshire se však svého primátu v primárkách odmítli vzdát. To poněkud překvapilo kampaně prezidenta Bidena, který plánoval tento stát ze svého primárkového boje zcela vypustit a soustředit se na Jižní Karolínu. Přesto mohou demokraté a nezávislí v New Hampshire hlasovat v primárkách za Bidena, a to tak, že na hlasovacím lístku ručně vyplní jeho jméno.

Tyto volby však budou pravděpodobně jen formalitou. Floridská Demokratická strana rovnou prezidentské primárky zrušila a představitelé demokratů v jiných státech se rozhodli uvést na

Senátor Fetterman tvrdí, že Phillips působí ve straně chaos a jeho kandidatura je tudíž Trumpovým vytouženým snem

”

volebních lístcích pouze Bidena, což vedlo ke stížnostem ze strany Phillipse. Po více než měsíci kampaně proto jeho rétorika přitvrdila, což je však nepochybně také důsledkem jeho nízkých preferencí mezi voliči. Phillips nyní obviňuje prezidenta Bidena, že ohrožuje demokracii okleštěním primárek, čímž si zajistí stranickou nominaci v listopadových volbách. Nad Donaldem Trumpem, se kterým se Biden pravděpodobně utká, však prý zvítězit nemůže. Phillipsovo tvrzení se paradoxně kryje s Trumpovými slovy. Ten ve své kam-

pani přednedávne také Bidena obvinil, že škodí demokracii. Bývalý prezident se bez předložení důkazů vykresluje jako oběť politického útoku prostřednictvím právního systému, neboť čelí několika trestním obviněním.

V Minnesotě, kterou Phillips v Kongresu zastupuje, však mají jasno. Podle minnesotské senátorky Tiny Smithové se jí ozývají lidé z celého státu s tím, že Phillipse už nepoznávají: „Dean Phillips říká, že kandidát na prezidenta, s nímž mimochodem hlasoval ve 100 procentech případů nebo přibližně v tolika, je hrozbou pro demokracii? To zní zoufale.“

Phillipsovy útoky jsou však součástí širší eskalace kampaně proti Bidenovi, která zahrnuje témata, v nichž má prezident problémy s mladšími a liberálními voliči. Ve svých výrocích o nutnosti příměří v Gaze a o pokračujícím a pokryteckém kriminalizovaném marihuany se Phillips snaží od prezidenta odlišit, ačkoli v Kongresu vždy důsledně hlasoval pro jeho zákony. Přestože dál rozdmýchává ve straně již rozšířené obavy z Bidenova věku, nezdá se, že by se jako alternativní kandidát prosadil.

DISKUSE

Jak rozšířit EU bez větších otřesů

JANA JUZOVÁ

výzkumná pracovnice
Institutu Europeum

Lídři členských zemí evropské sedmadvacítky minulý týden schválili zahájení přístupových rozhovorů s Ukrajinou a Moldavskem a postavení kandidáta na členství získala Gruzie. EU také otevře vyjednávání s Bosnou a Hercegovinou, „jakmile bude dosaženo potřebného stupně plnění kritérií pro členství“. O členství se uchází také zbytek zemí západního Balkánu. Pokud by měla být i jejich ambice naplněna, Unie by se rozrostla o devět nových států východní a jihovýchodní Evropy. To by představovalo dosud největší rozšíření od našeho vlastního vstupu v roce 2004. Je však Unie na takovýto nárůst členů připravená?

Na stole leží několik návrhů, jak by se měly její instituce a fungování proměnit, aby zvládla nové země absorbovat bez větších otřesů. Česká pozice k nim je ale vnitřně protichůdná –

ačkoli vláda rozšíření verbálně usilovně podporuje, o zásadní změně fungování Unie slyšet nechce.

Přítom je třeba si uvědomit, že se bavíme o přistoupení zemí, které zatím nelze považovat za plně fungující demokracie. Potýkají se s rozsáhlou korupcí, nedostatečnou nezávislostí demokratických institucí, jako je soudnictví, či omezenou svobodou médií. Jejich přistoupení do evropského klubu by nyní znamenalo riziko další eroze demokracie a zásad právního státu uvnitř Unie. EU má k dispozici řadu nástrojů, jak podporovat demokratické principy u zemí kandidujících na členství, avšak po jejich vstupu jsou evropské páky už omezené – vidíme to každodenně na příkladu Maďarska. Aby státy sedmadvacítky neriskovaly existenci dalších Orbánů ve svém středu, bude potřeba posílit mechanismy a případné postupy vůči členským státům, které základní hodnoty Unie nedodržují.

Zejména mezi západoevropskými zeměmi dále panuje obava, že by po dalším rozšíření mohlo být obtížnější u některých zásadních rozhodnutí najít shodu. Mezi kandidáty na členství

jsou státy, které vlivem svojí historie a politické kultury mohou mít na řadu otázek výrazně odlišný pohled než vyspělé západní demokracie. Například v zahraniční politice zůstává problematický postoj Srbska, Gruzie nebo Bosny a Hercegoviny vůči Rusku. Očekávat lze také opatrnější přístup k odklonu od uhlí v energetice, nebo naopak silnější důraz na přerozdělování evropských peněz.

Omezení práva veta a přechod ke kvalifikované většině

Problém s blokováním společných rozhodnutí ze strany zemí, které nutně nesdílejí názory a hodnoty většiny Unie, se ukázal už několikrát. Maďarsko a Polsko například málem vetovaly schválení rozpočtu EU kvůli klauzuli zavádějící možnost pozastavení čerpání peněz pro země, které porušují zásady právního státu. Ostatně Maďarsku ostatní země přístup k penězům následně z části odřízly a Viktor Orbán zaseablokoval dlouhodobou pomoc Ukrajině. I proto je jedním z klíčových rysů navrhované reformy omezení práva veta a přechod k hlasování kvalifikovanou většinou.

Česko patří mezi země, které tuto změnu razantně odmítají a obávají se ztráty kontroly. Přítom právě ČR, která patří mezi hlavní podporovatele dalšího růstu EU, by si měla uvědomovat nutnost přípravy Unie na takto velké rozšíření. S naším vstupem společně s dalšími postkomunistickými státy byly spojeny podobné obavy, jaké zaznávají nyní. Proto rozšíření předcházely Agenda 2000 a smlouva z Nice, které upravovaly vnitřní mechanismy a nástroje EU tak, aby mohla Unie fungovat i ve výrazně větším počtu členů, a které pomohly překonat odpor starých členských zemí.

Diskuse o reformě by tak pro nás neměla znamenat jen pragmatické binární dilema mezi tím, zda jsme připraveni vzdát se svého veta, či nikoli, ale otázkou víze – jakou Evropu chceme v budoucnu mít, kde vidíme naše místo v ní a co jsme ochotni pro něj udělat. Pokud má Unie být nadále společenstvím hodnot, ke kterým jsme se sami jednou přihlásili a ke kterým se hlásí současní kandidáti, musíme se naučit, že se členstvím nepřichází jen výhody, ale také zodpovědnost a schopnost dělat kompromisy.

DOPISY REDAKCI

Prezident není dokonalý, zato tlumí vášně

Ad LN 19. 12.:

Vláda u dna a mdlý prezident

Zkušený politolog Josef Mlejnek jr. opomněl ještě jeden aspekt při hodnocení prezidenta Petra Pavla, a to jeho charisma. Ano, není to žádný velký rétor, na svých mluvených projevech bude ještě muset zapracovat.

Ovšem všude, kde se Petr Pavel objeví, budí neskrývaný zájem občanů a pozitivní náladu. Pochybuji, že se někomu stýská po nevhodných až vulgárních urážkách názorových oponentů nebo neustálém kňourání a mentorském poučování.

Svým konáním nepřilévá olej do ohně, ale tlumí vášně. Prezident Petr Pavel je svůj a i v nejednoduché době je majákem jistoty a zárukou stability.

Ladislav Nevrla, Božice

Dopisy jsou redakčně kráceny.

Své příspěvky posílejte do rubriky Názory na adresu LN, Karla Engliše 519/11, 150 00 Praha 5 - Smíchov nebo e-mailem na adresu dopisy@lidovky.cz.

Názory v této rubrice nemusejí vyjadřovat stanovisko redakce